

Μαρία Ρεπούση

«Δεν υπήρξαν ιστορικά απορήματα»

συνέντευξη στον ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΑΝΟΥΡΗ

«Θα θέλαμε να ζούμε σε μια κοινωνία που να μην χρειάζεται υπουργική παρέμβαση για την έκδοση ή την επανέκδοση των σχολικών βιβλίων», τονίζει μιλώντας στην «Κ.Ε.» η Μαρία Ρεπούση, επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας του βιβλίου της Στ' Δημοτικού, αμέσως μετά τις ανακοινώσεις της υπουργού Παιδείας, Μ. Γιαννάκου, ότι η διορθωμένη έκδοση του εγχειριδίου θα διδάσκεται και του χρόνου στις σχολικές αίθουσες. Επισημαίνει ότι οι αντιδράσεις προήλθαν από «συντηρητικούς, δεξιούς και εθνικιστικούς κύκλους». Σημειώνει ότι μέχρι να γίνουν οι διορθώσεις χρειάστηκε να ξεπεραστούν πολλοί σκόπελοι, μεταξύ των οποίων: «Η αναρμοδιότητα της Ακαδημίας Αθηνών, η ποιότητα της γνωμοδότησής της, το ύψος και το είδος των ενστάσεών της».

*** Οι διορθώσεις που υποβάλατε έγιναν δεκτές και με υπουργική βούλα. Λάβατε υπόψη όλες τις συστάσεις του δημόσιου διαλόγου περί το σύγγραμμα;**

- Αλλαγές στο βιβλίο ιστορίας της Στ' Δημοτικού ήταν επιβεβλημένες. Όταν ένα σχολικό βιβλίο εξαντλείται -και αυτό εξαντλήθηκε- οι συγγραφείς του παραδίδουν στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο διορθώσεις για να συμπεριληφθούν στην επόμενη έκδοση. Στην περίπτωση μιας δημόσιας αντιπαράθεσης, όπως αυτή που αφορά στο δικό μας βιβλίο, τα πράγματα περιπλέκονται. Δεν πρόκειται μόνον για όσα οι συγγραφείς μέσω της επαφής τους με τους εκπαιδευτικούς καταγράφουν προς διόρθωση αλλά και όσα ακούγονται στο δημόσιο χώρο. Εμείς ακούσαμε όλες τις ενστάσεις και παρατηρήσεις. Ήταν δική μας επιλογή. Αξιοποιήσαμε ακόμα και την εργασία εκείνων που έμαχναν απεγνωσμένα να βρουν μικρολάθη. Και αυτό γιατί δεν θέλαμε άλλο ένα βιβλίο στο συρτάρι. Από εκεί και πέρα προχωρήσαμε στις αλλαγές που εμείς κρίναμε σκόπιμες και συμβατές με τη φιλοσοφία του βιβλίου. Σεβόμαστε τη δουλειά μας και θα την υπερασπιστούμε όσο μπορούμε καλύτερα.

*** Σας ζητήθηκαν συγκεκριμένες διορθώσεις;**

- Η υπουργός Παιδείας παρέδωσε στη συγγραφική ομάδα το κείμενο-γνωμοδότηση της Ακαδημίας Αθηνών. Ξεπεράσαμε πολλούς σκοπέλους. Την αναρμοδιότητα της Ακαδημίας να κρίνει τα σχολικά βιβλία, την ποιότητα της γνωμοδότησής της, το ύψος και το είδος των ενστάσεών της, τις φωνές όσων ήταν μεν κατά της απόσυρσης του βιβλίου υποστηρίζοντας ταυτόχρονα ότι πρόκειται για ένα κακό βιβλίο ή όσων στην υπόθεση αυτή επένδυαν προσωπικά ή κομματικά οφέλη. Μελετήσαμε με προσοχή όλες τις παρατηρήσεις, όπως κάναμε και με όσες είχαν κατατεθεί στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αυτές τις τελευταίες, μάλιστα, τις ζητήσαμε οι ίδιοι οι συγγραφείς. Αποδεχθήκαμε όσες θεωρήσαμε πραγματολογικά έγκυρες και συμβατές με το έργο μας. Να προσθέσω εδώ ότι πρώτα από όλα ακούσαμε τους εκπαιδευτικούς που δίδαξαν το βιβλίο και μας κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους. Θα τις παρουσιάσουμε αναλυτικά στις αρχές Σεπτεμβρίου. Μέχρι τότε, ας μην προτρέχουμε να βλέπουμε ο καθένας τους προαιώνιους εχθρούς του, στην υπόθεση του βιβλίου. Κανείς άλλος εκτός της συγγραφικής ομάδας δεν έχει παρέμβει στο βιβλίο. Ο προοδευτικός κόσμος πρέπει, κατά την άποψή μου, να χαιρετήσει αυτήν την εξέλιξη. Το βιβλίο άντεξε στις πιέσεις των ακροδεξιών κύκλων και όσων έστερξαν στη βοήθειά τους. Χαίρω ιδιαίτερα που οι υπεύθυνες πολιτικές δυνάμεις του τόπου, αν και σπάνια συμφωνούν, συμφώνησαν στην υπόθεση της επανέκδοσης του βιβλίου.

*** Εκτός, όμως, από τις «δεξιές» φωνές ζήτησαν την απόσυρση και κύκλοι της αριστεράς αλλά και του ΠΑΣΟΚ!**

- Οι πιέσεις ήταν σαφώς από συντηρητικούς, δεξιούς και εθνικιστικούς κύκλους. Αυτοί έδωσαν το στίγμα. Αυτοί οι κύκλοι κήρυξαν τον πόλεμο και διέθεταν τα χρήματα να νοικιάζουν αίθουσες για τις εκδηλώσεις τους, να εκδίδουν προπαγανδιστικό υλικό κατά του βιβλίου, να διακινούν ερωτηματολόγια στα σχολεία. Αυτοί είχαν τους μηχανισμούς. Μ' αυτό δεν θέλω να πω ότι δεν υπήρχαν κριτικές που προέρχονταν και από άλλους ανθρώπους που δεν ανήκουν σ' αυτούς τους κύκλους. Υπήρχαν, και μερικές από αυτές ήταν καλοδεχούμενες, όπως θα διαπιστώσετε και στις αλλαγές που έγιναν στο βιβλίο. Υπήρχαν και συμβολές στον ευρύτερο διάλογο που προκάλεσε αυτό το βιβλίο, γύρω από τα ζητήματα του έθνους και της υπέρβασής του, κουβέντες για να βρισκόμαστε, να συζητάμε, να γράφουμε. Υπήρχαν και αμφιβολίες επιστημονικού χαρακτήρα σχετικές με την παιδαγωγική πρόταση του βιβλίου ή την ποιότητα και την ποσότητα της αφήγησης. Αμφιβολίες γόνιμες που τροφοδοτούν τον επιστημονικό διάλογο. Υπήρχαν όμως και άλλες που προφασίζονταν επιστημονικές και παιδαγωγικές ανησυχίες για να καλύψουν απόψεις που τελικά δεν κρύβονταν. Υπήρχαν και προσωπικά κίνητρα ή και προσωπικές εμπάθειες. Από τη στιγμή που το βιβλίο «πουλούσε», βγήκαν πολλοί στα κεραμίδια

για το καλό των παιδιών της Στ' Δημοτικού. Δεν το έκαναν βεβαίως με τα άλλα βιβλία Ιστορίας που διδάσκονται τα παιδιά, ούτε με τα προηγούμενα βιβλία Ιστορίας. Αυτά δεν τους εξασφάλιζαν την αναμενόμενη ακροαματικότητα.

*** Η υπουργός μίλησε για αστοχίες, ακόμη και για ιστορικά ατοπήματα.**

- Αστοχίες ναι, υπήρχαν, με δεδομένο ότι το βιβλίο μπήκε στο μικροσκόπιο. Και έγιναν αρκούντως αντικείμενο εκμετάλλευσης. Και μικρολάθη να πω ότι υπήρχαν, κάποια από αυτά τυπογραφικά για τα οποία δεν ευθύνεται η συγγραφική ομάδα. Ιστορικά ατοπήματα, κατά την άποψή μας όμως, δεν υπήρχαν. Και είναι λάθος να αποδίδονται στη συγγραφική ομάδα ανάλογες παραδοχές, πράγμα που έκανε η υπουργός στη συνέντευξη τύπου.

*** Ωστόσο, όποτε υπήρξαν αντιδράσεις σε σχολικά βιβλία αφορούσαν κατά κανόνα βιβλία Ιστορίας.**

- Η Ιστορία είναι ένας περίεργος συνδυασμός. Είναι ένα επιστημονικό αντικείμενο, μια πειθαρχία, και ταυτόχρονα μια δημόσια υπόθεση. Από αυτό απορρέουν και προβλήματα αλλά και μεγάλος πλούτος. Κανένας δεν ασχολείται με τα μαθηματικά συγγράμματα εκτός των μαθηματικών αλλά και κανένας δεν τα διαβάσει εκτός των μαθηματικών. Ενώ τον Αντώνη Λιάκο, για παράδειγμα, τον διαβάσει πολύς κόσμος. Η κυκλοφορία της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού που επιμελήθηκε ο Βασίλης Παναγιωτόπουλος ξεπέρασε κατά πολύ τον κύκλο των ειδικών και μπήκε σε πολλά σπίτια. Με τη σχολική Ιστορία τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο σύνθετα. Η εκπαίδευση είναι δημόσιο αγαθό και διευρύνεται ο κύκλος των ανθρώπων που έχουν λόγο. Αυτό είναι πολύ θετικό. Το αρνητικό είναι όταν χρησιμοποιείται η εκπαίδευση για να κερδίζουν ψήφους τα πολιτικά κόμματα.

*** Γιατί κατά τη γνώμη σας δεχθήκατε τόσο έντονες επικρίσεις;**

- Το βιβλίο, ας μη γελιόμαστε, αλλάζει πολλά πράγματα και στο περιεχόμενο και στη μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης στην Ιστορία. Εμείς δεν το κρύψαμε ποτέ αυτό. Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο, στηρίζεται στους κοινούς τόπους της νέας ελληνικής ιστοριογραφίας, στα σπουδαία βιβλία που εκδόθηκαν στη χώρα μας από το 1974 και εξής, στην άνθηση της ιστοριογραφίας μας. Αυτό είναι καινούριο για τη σχολική ιστορία. Και μη ανεκτό. Δεν υπάρχει μέχρι σήμερα αντίστοιχο βιβλίο που έμεινε στο σχολείο. Να θυμίσω ότι προηγούμενα βιβλία που επιχειρούσαν την ανανέωση του περιεχομένου της σχολικής Ιστορίας, όπως αυτό του Βασίλη Κρεμμυδά, αποσύρθηκαν από τα σχολεία. Και αυτό έγινε και από την κυβέρνηση της Ν.Δ. και από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Οφείλουμε εδώ να πούμε ότι προς τιμήν της η κ. Γιαννάκου δεν μιμήθηκε το παράδειγμά τους. Θα θέλαμε βέβαια να ζούμε σε μια κοινωνία που να μη χρειάζεται υπουργική παρέμβαση για την έκδοση ή την επανέκδοση των σχολικών βιβλίων. Αυτή η κοινωνία δεν ζητάει όμως από την υπουργό Παιδείας να αποσύρει βιβλία. Ούτε έχει ένα και μοναδικό ανά τάξη και μάθημα σχολικό βιβλίο, για το οποίο ευθύνεται η πολιτεία. Ούτε βεβαίως έχει αναλυτικά προγράμματα σαν τα δικά μας, τόσο ελληνοκεντρικά, τόσο γεγονοτολογικά, τόσο αποκομμένα με ό,τι γίνεται στον υπόλοιπο κόσμο, τόσο κατευθυνόμενα.

*** Πώς αποτιμάτε την περιπέτειά σας από τον Μάιο του 2003, που έγινε η ανάθεση του βιβλίου, μέχρι σήμερα;**

- Το βιβλίο αυτό δεν είναι ένα τυχαίο γεγονός στην επιστημονική μου διαδρομή. Ήταν επιλογή μου. Ήταν επίσης η κατάληξη της πορείας μιας ομάδας ανθρώπων που συναντηθήκαμε στο πανεπιστήμιο και δουλέψαμε για πολλά χρόνια μαζί για την ιστορία στην εκπαίδευση. Είχα την τύχη να έχω μαζί μου τον Αρμόδιο Τσιβά, τη Χαρά Ανδρεάδου και τον Άρη Πουταχίδη, εκπαιδευτικούς με γνώση, εμπειρία, ήθος, άποψη και μεράκι. Περάσαμε πολλούς σκοπέλους, τους αντιμετωπίσαμε από κοινού, η ενότητα της ομάδας μας δεν αμφισβητήθηκε ποτέ. Η ζωή μας ίσως ήταν πιο εύκολη χωρίς το βιβλίο αλλά σίγουρα όχι τόσο όμορφη. Μάθαμε πολλά σ' αυτή τη διαδρομή από το Μάιο του 2003 έως σήμερα. Και έχουμε ένα βιβλίο για το οποίο και οι τέσσερις είμαστε περήφανοι. Και καλούς φίλους και συναδέλφους που υπερασπίστηκαν ανεπιφύλακτα και το έργο μας και εμάς προσωπικά, όταν βρεθήκαμε στη δίνη μιας πολεμικής της οποίας το εύρος και την ποιότητα δεν είχαμε υπολογίσει.